

365. Százhalombatta, Földvár

(MRT 7. k. 27/2 lh.)

(Pest megye) B

2005. június 28. és augusztus 4. között folytattuk az 1998-ban megkezdett, mintegy 6 m vastag rétegsorral rendelkező bronzkori tell telep további feltárását a 20×20 m-es szelvényünkben. A szelvény jelenlegi átlag mélysége 1,50–1,70 cm között van.

Az idei szezon fő célkitűzése volt a szelvényben található 4 házmaradvány teljes feltárása, dokumentálása és lehetőség szerinti elbontása. A középen elhelyezkedő kb. 18 m hosszú ház (1818. sz. obj.) padlómegújításait bontottuk ki, valamint tisztáztuk a ház K-i felében 2004-ben egyértelműen megfogott falhoz való viszonyukat. Továbbá elbontottuk a házban meghagyott É-D-i irányú metszetsfalat. Ez a metszetsfal a vatyai tellek sajátossága (számos gödör és süllyedő rétegek, padlók) miatt nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket, miszerint támpontot nyújt az esetleges többszöri megújítások és újraépítések rétegtani ellenőrzéséhez. A horizontálisan követett padlószint több információt nyújt, mint a meghagyott kontrol-metszet. A ház északi harmadában elhelyezkedő nagy osztófal folytatásában megtaláltuk annak későbbi, sötétszürkés agyagból készített megújítását. Úgy tűnik, hogy a fal valamikor a ház életében megsüllyedt vagy kimozdult a helyéről és ezt utólagos tapasztással javították ki. A háznak, eddigi eredményeink alapján, két jelentősebb fázisa és számos kisebb padlómegújítása volt. A főbb korszakokat újabb kemence vagy tűzhely létesítése jelzi. Ebben a házban a nagy szoba É-i fala mentén egy időben 2 kemencét használtak, így mi is kétszer két kemencét tártunk fel. A tavalyi mikromorfológiai minták alapján egyértelmű, hogy a ház É-i szobájának padlója és fala nem volt sárga agyaggal letapasztva. Itt is két megújítási fázist találtunk. Érdekes megjegyezni, hogy a ház Ny-i fala mentén több, de legalább két nagyméretű gödröt találtunk, valamint, hogy ezen az oldalon a ház szélét csupán nagyobb cölöplyukak és jelentősebb szinteltolódás (ami lehet a gödrök következménye is) jelzi. Sárga agyag fal- vagy alapmaradványokat nem találtunk. Az É-i szoba elbontása közben megtaláltuk a következő házszintet, melynek teljes kibontását 2006-ban tervezzük befejezni.

A szelvény ÉK-i sarkában a tavaly szürke padlós házként (3606. sz.) említett házpadló alatt egy jól átégett tetőszerkezetet, megszenesedett ajtófélfát találtunk. Úgy tűnik, hogy ennek a háznak csupán a DNy-i sarka esik a szelvénybe, de így is jól kirajzolja a település ezen részének sűrűn lakott struktúráját.

A K-i szelvényfal mellett elhelyezkedő 3147. sz. ház legalsó szintjének, fal- és padlóalapozásának elbontása közben az É-i házfal mentén elhelyezkedő nagy tűzhely alatt egy kis, rövid ideig használt, lemélyített kemence maradványait fogtuk meg. Ezek után a ház alatti réteget bontottuk el, de újabb, tájolásában megegyező házmaradványt nem találtunk, csupán a ház egykori

tájolására merőleges omladékot, mely Ny felé az 1818. sz. ház alá ment, így ennek tisztázása a jövő szezon feladata.

A szelvény DK-i felében található bothroszt, annak nagy mélysége miatt idén nem folytattuk. Sajnos a nagy esőzések miatt többször beomlott a körülötte lévő laza betöltés.

A szelvény DNy-i sarkában tavaly feltárt ház legalsó padlórétegének és falalapozásának elbontása közben több aprólékos megfigyelést tudtunk végezni. Többek között ki nem égett sövényfonatot a falban, a szoba sarkába állított tárolóedény *in situ* történt kiegészítését, a két szoba közötti átjárót; sajnos ajtóra utaló nyomok nem kerültek elő. Közvetlen a Ny-i szelvényfal mellett, a legalsó padlóréteg elbontása közben egy mély hamusgödör, mellette elhelyezkedő nagyobb, valószínűleg nád- vagy ágfonattal lefedett gödör került elő. A szelvényfal közelsége miatt nem lehetett megállapítani, hogy a hamusgödör a legalsó padlóhoz tartozó (szelvényfalon kívül elhelyezkedő) mélyített tűzhelyhez, vagy már a ház alatti réteghez tartozott. Mindenesetre úgy tűnik, hogy közvetlen a ház alatt egy szerves anyagból épített konstrukciót találtunk, melynek a házhoz való viszonyát a következő szezonban tisztázzuk.

A szelvény ÉNy-i sarkában található ház alatt a környezetével megegyező homogén feltöltést találtunk. Ennek tovább-bontására a következő szezonban kerül sor.

Egyre világosabb, hogy a szelvény Ny-i felén nagyobb a távolság a házak között, mint a K-i oldalon, ahol az egykori tetők valószínűleg összeértek, hiszen a házak között 60–70 cm-nyi volt a távolság. A Ny-i oldalon ez a távolság 5–8 m-t is kitesz. A nagy felületnek és az aprólékos bontásnak köszönhetően lehetőségünk nyílik a Vatyai-telkek egyik jellegzetességének, a gödrök eloszlásának megfigyelésére. Egyre világosabbá válik, hogy az egy-egy háztartáshoz tartozó gödröket a házon belül alakították ki. Ott, ahol nincs ház, ott gödröket sem találtunk. Valószínűsíthető, hogy egy-egy házhoz akár több gödör is tartozhatott.

Az iszapolást, a kerámiamosást és a számítógépes adatbázis építését az eddigi szokásnak megfelelően idén is az ásatással párhuzamosan végeztük.

Konzulens: Szabó Miklós.

Állandó munkatársak: Szeverényi Vajk, Tétényi Csaba, Lakatos Péter régészek. Jeney Rita, Tóth-Vásárhelyi Máté (Budapest), Kovács Gabriella (PhD), Berzsényi Brigitta (PhD) Cambridge University; Sandy Budden (PhD) Southampton University; Claes Uhnér (PhD) Göteborg University régészhallgatók.

További régész munkatársak: Kristian Kristiansen, Mia Carlson (Göteborg University, Svédország), Marie-Louise Sørensen (Cambridge University, Anglia), Anders Biwall, (National Heritage Board, Svédország), Joanna Sofer (Southampton University, Anglia) Tim Barthorpe (Southampton University, Anglia).

VICZE MAGDOLNA